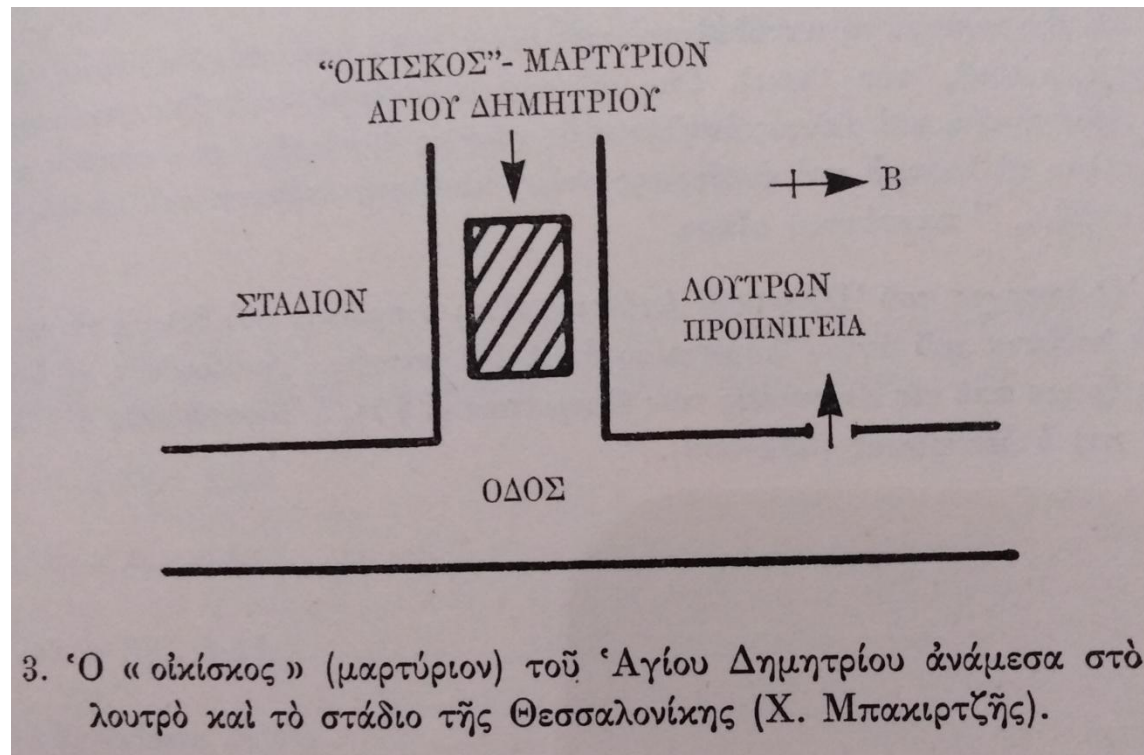

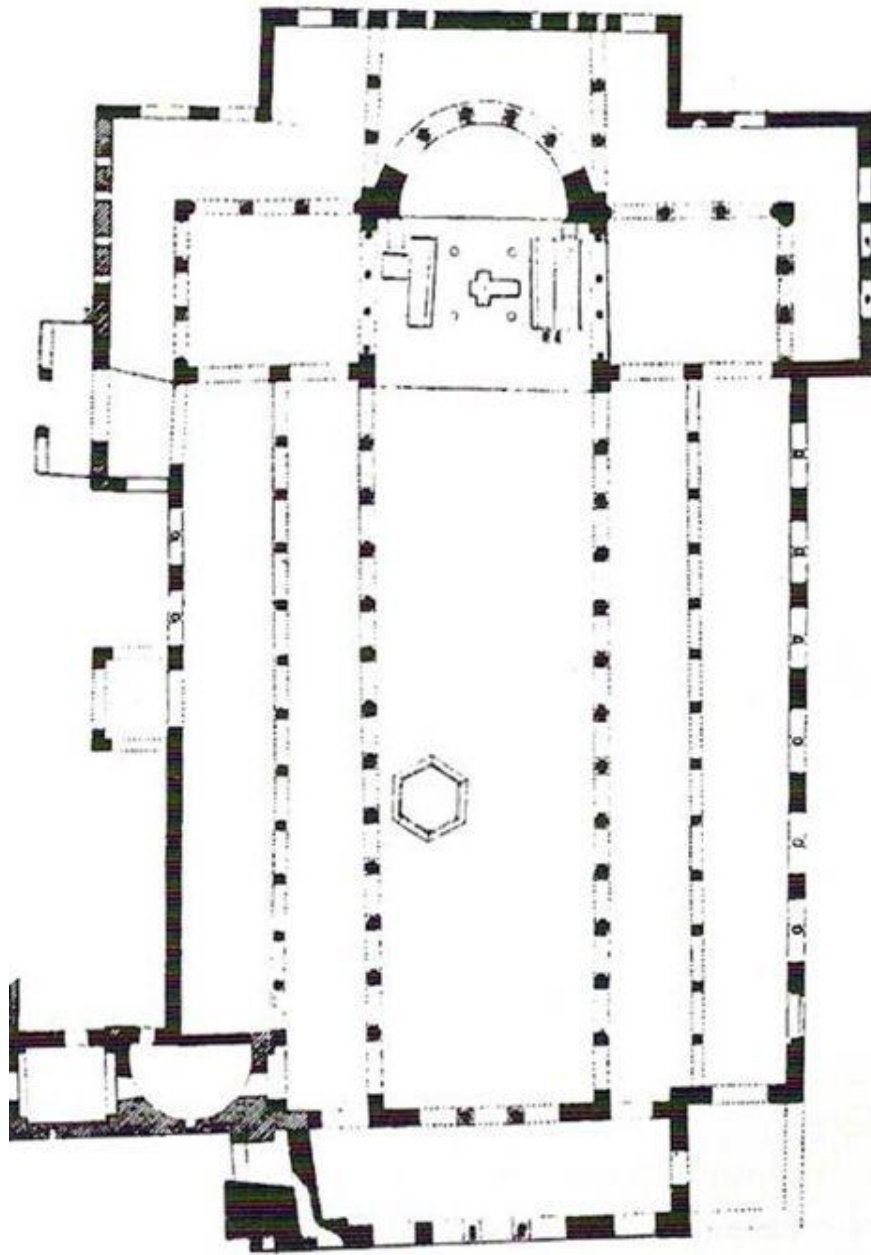
ΠΡΟΣΚΥΝΉΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Παλαιοχριστιανική περίοδος

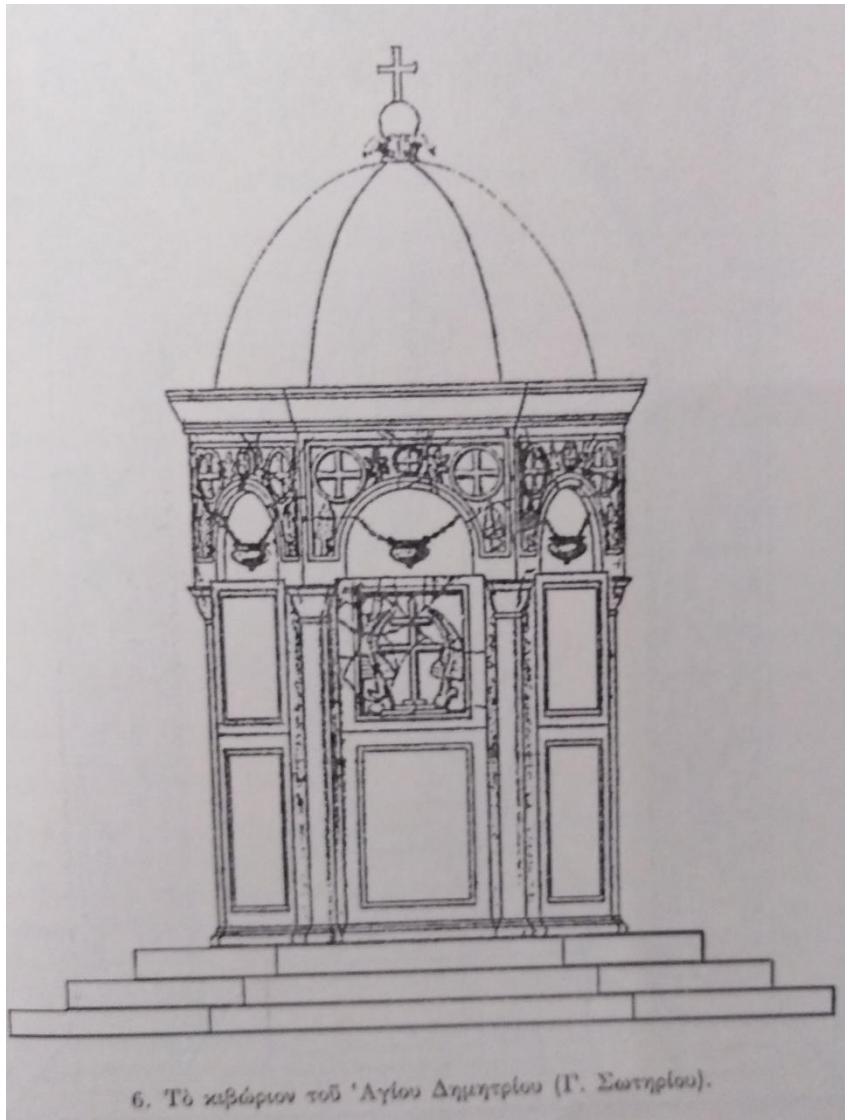
- Άγιος Δημήτριος
- Σύμφωνα με τις πηγές το πρώτο μνημείο αφιερωμένο στον Άγιο ήταν ο οικίσκος που εντοπίζεται μεταξύ του περιβόλου του λουτρού και του σταδίου.

- Αργότερα κατά τον 5ο αιώνα ο έπαρχος του Ιλλυρικού Λεόντιος μετά από την ίαση του από τον Άγιο οικοδόμησε την πρώτη βασιλική προς τιμήν του
- Σύμφωνα με ορισμένους μελετητές η αψίδα της πρώτης αυτής βασιλικής εντοπίζεται κάτω από το ιερό βήμα μεταξύ της κρυπτής και του σταυρικού ορύγματος .
- Λίγο μετά το 620 η βασιλική καταστράφηκε από πυρκαγιά και στην θέση της οικοδομήθηκε πεντάκλιτη βασιλική

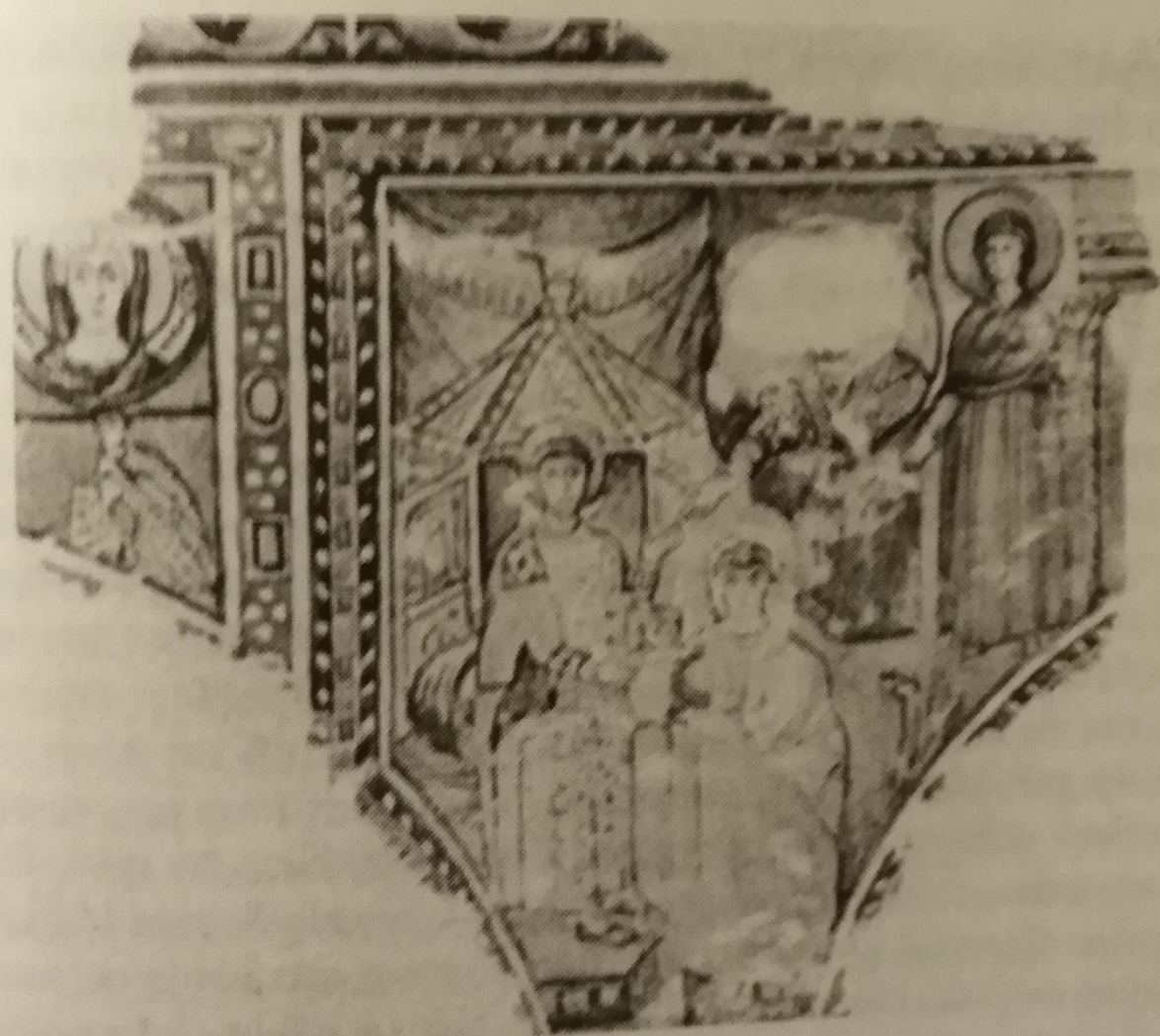
- Ήδη από την εποχή της πρώτης βασιλικής κύριος τόπος προσκυνήματος εντός του ναού αποτελούσε το ασημένιο εξαγωνικό κιβώριο.

6. Τὸ κιβώριον τοῦ Ἁγίου Δημητρίου (Γ. Σωτηρίου).

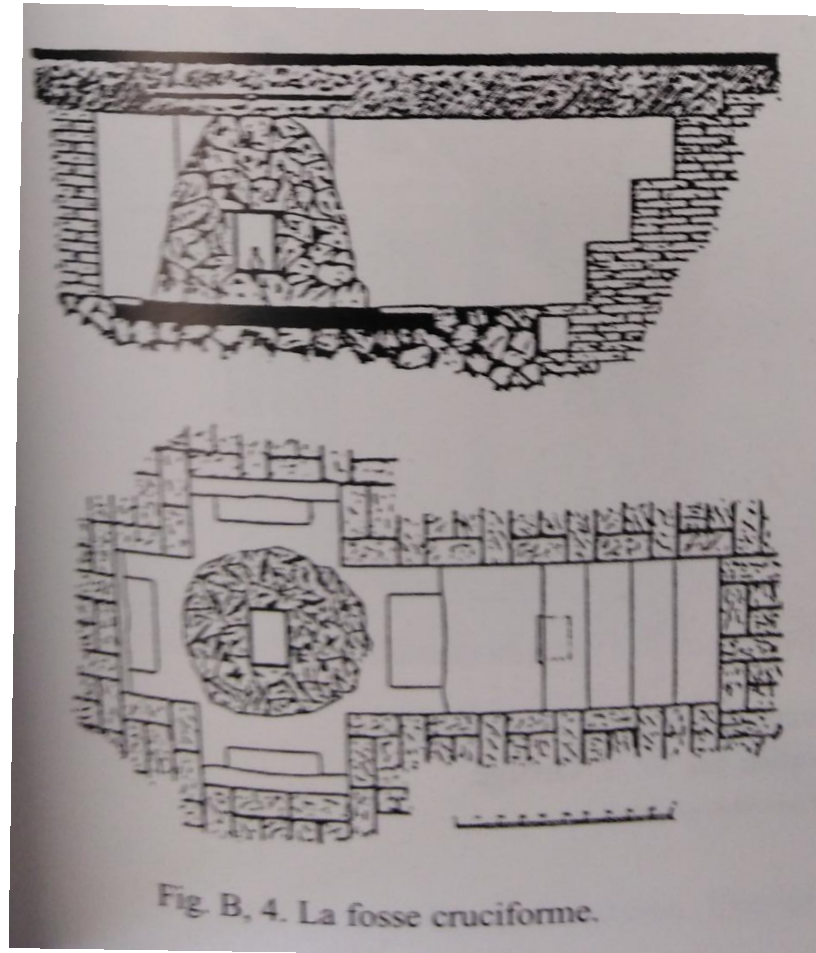

1. Ἀσημένια καὶ ἐπίχρυση λειψανοθήκη στὸ σχῆμα τοῦ κιβωρίου τοῦ ἁγίου Δημητρίου· στὰ θυρόφυλλα οἱ ἅγιοι Νέστωρ καὶ Λοῦπος, σὲ μίᾳ πλευρᾷ, ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Ι΄ ὁ Δούκας (1059-1067) καὶ ἡ αὐτοκράτειρα Εὐδοκία ἢ Μακρεμβολίτισσα. Ἔργον Ἰωάννου μυστογράφου, 1059-1067, Μόσχα, Ἱστορικὸ Μουσεῖο Κρεμλίνου.

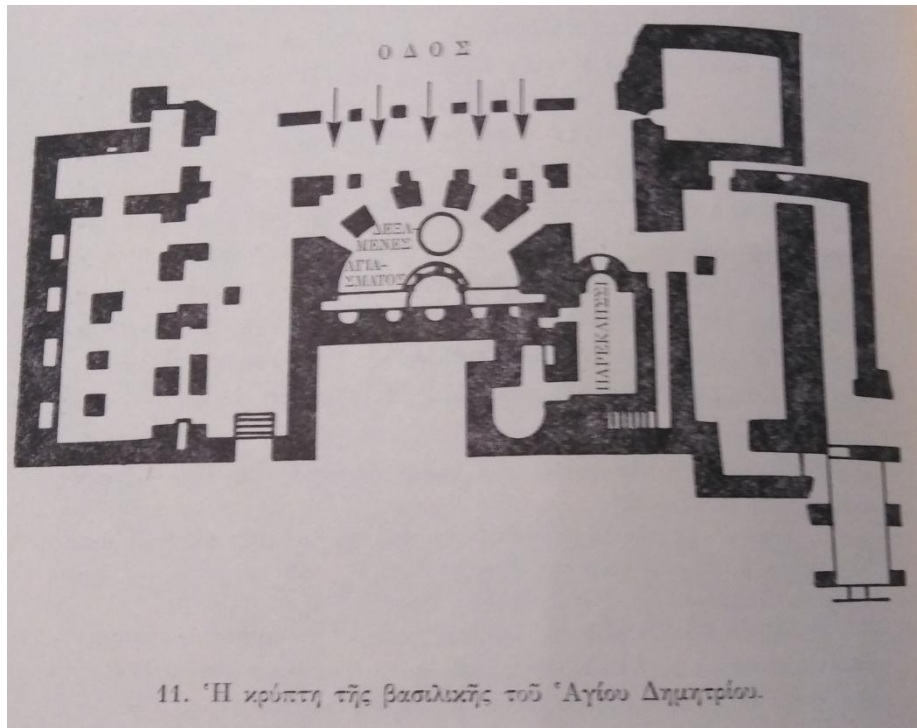

Εικ. 5 Το κιβώριο στο ψηφιδωτό της βόρειας μικρής κιονοστοιχίας του ναού

- Μεγάλη σημασία διέθετε και το σταυρικό όρυγμα <<εγκαίνιο του ναού>>, που εντοπίζεται κάτω από την Αγία Τράπεζα. Στο εσωτερικό του εντοπίστηκε τύμβος με μαρμάρινο λαρνακίδιο εντός του οποίου βρέθηκε φιαλίδιο με ξεραμένο αίμα.

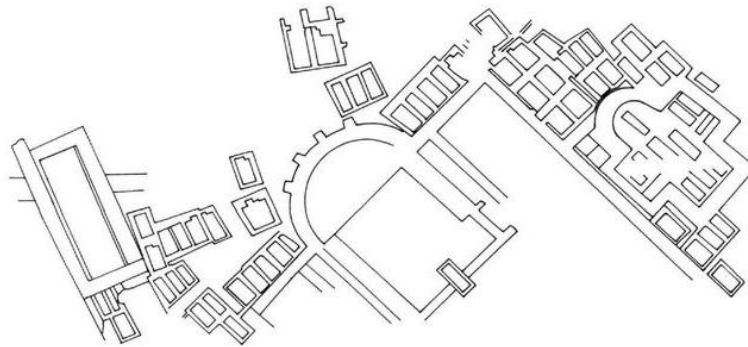

- Επίσης σημαίνουσα θέση στον ναό διέθετε η κρύπτη που αποτελούσε τμήμα του παλαιότερου ρωμαϊκού λουτρού και λειτουργούσε ως ανατολικό αίθριο ελλειψει δυτικού. Σε αυτό συνηγορεί και ο τρόπος στήριξης της αψίδας της μεταγενέστερης βασιλική που δεν παρεμπόδιζε την είσοδο σε αυτό.

- Πλην του μαρτυρίου του Αγίου Δημητρίου εντοπίζονται στην παλαιοχριστιανική Θεσσαλονίκη και άλλα μαρτύρια που θα μπορούσαν να αποτελούν τόπους προσκυνημάτων.
- Όπως το σταυρόσχημο μαρτύριο που εντοπίστηκε στην οδό 3ης Σεπτεμβρίου κοντά σε παλαιοχριστιανική βασιλική

ΕΥΤΕΡΙΑ ΜΑΡΚΗ

Εικ. 15. Θεσσαλονίκη. Οδός 3ης Σεπτεμβρίου. Κομνηνιακή βασιλική και σταυρικό μαρτύριο.

- Το οκτάγωνο του <<Νέστορα>> κοντά στην χρυσή πύλη

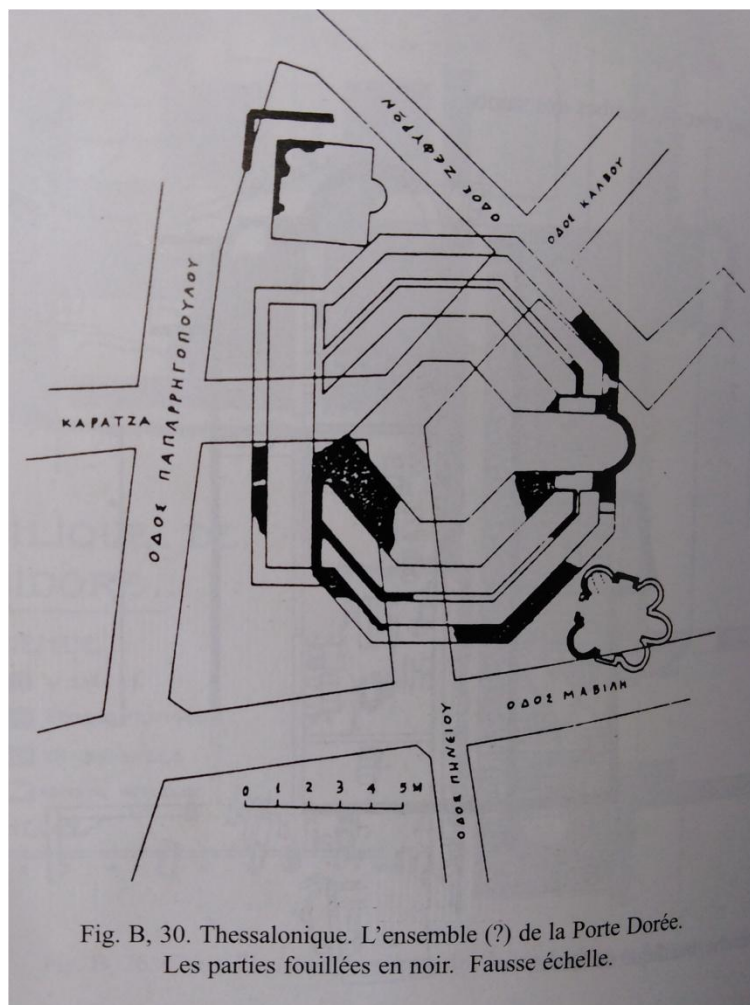

Fig. B, 30. Thessalonique. L'ensemble (?) de la Porte Dorée.
Les parties fouillées en noir. Fausse échelle.

- Και το τετράκογχο στην οδό Αγίου Δημητρίου

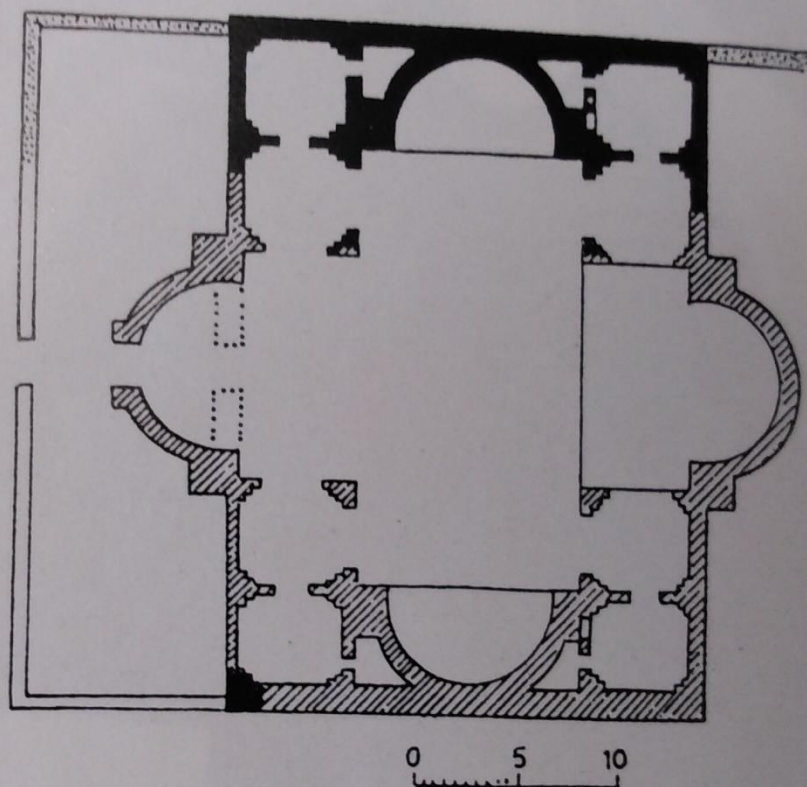
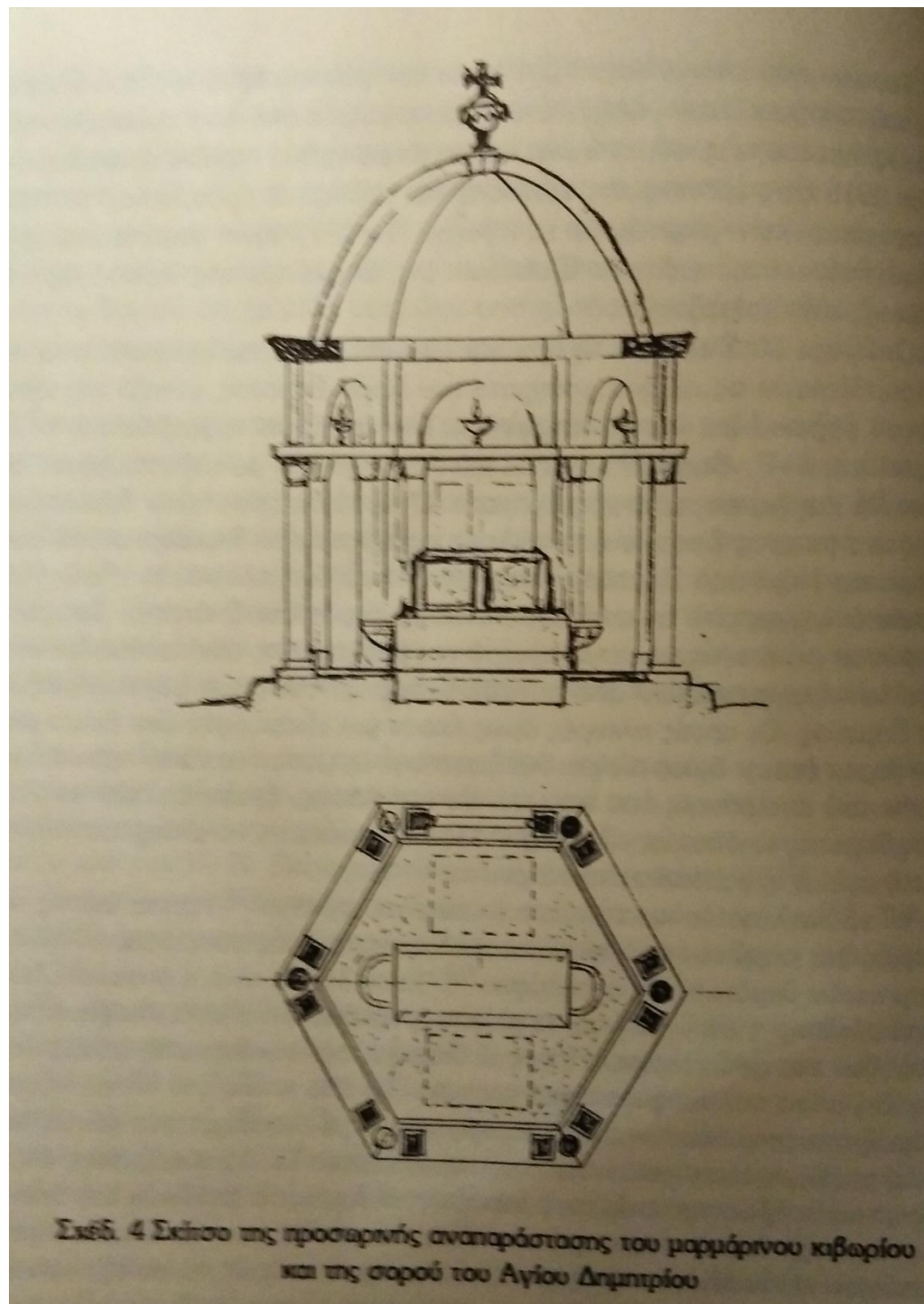

Fig. B, 29. Thessalonique, rue Hay. Dimitriou. Restitution du bâtiment. Les parties fouillées en noir.

Μέση και ύστερη βυζαντινή περίοδος

- Άγιος Δημήτριος
- Από τον 9^ο αιώνα εισάγεται η αντίληψη ότι το λείψανο του αγίου βρίσκεται στην υπέργεια σορό του κιβωρίου
- Ο 12^{ος} αιώνας αποτελεί τομή για της προσκυνηματικές πρακτικές που ακολουθούνταν καθώς εισάγεται η μυροβλυσία.

Η μυροβλυσία οδηγεί και στην αλλαγή της μορφής του κιβωρίου το οποίο πλέον είναι μαρμάρινο και ανοικτό από όλες τις πλευρές του επιτρέποντας την διέλευση των προσκυνητών εντός του ενώ σε δύο δοχεία που βρίσκονται δίπλα από την σαρκοφάγο του Αγίου συγκεντρώνεται το μύρο.

Σκεί. 4 Σκίσο της προσωρινής αναπαράστασης του μαρμάρινου κιβωρίου και της σορού του Αγίου Δημητρίου

- Την ίδια περίοδο συμβαίνουν αλλαγές στην κρύπτη με την προσθήκη θωρακίων και αργότερα κιβωρίου στην δεξαμενή του αγιάσματος.
- Λιτανευτική πομπή ιερέων

Fig. B, 3. L'abside, le ciborium et le bassin.

Κατά τον 13^ο αιώνα εμφανίζεται μια νέα παράδοση σχετικά με την μυροβλυσία συμφώνα με την οποία το μύρο πήγαζε από φρέαρ εντός του οποίου είχε ριφθεί το σώμα του Αγίου.

Και μέσω αγωγών διοχετευόταν αναμεμειγμένο με νερό διοχετευόταν στο αγίασμα της κρύπτης

Ενώ κατά άλλους το λείψανο του αγίου βρισκόταν σε υπόγεια σαρκοφάγο κάτω από την υπέργεια.

Οσιομυροβλυτιδα Θεοδωρα

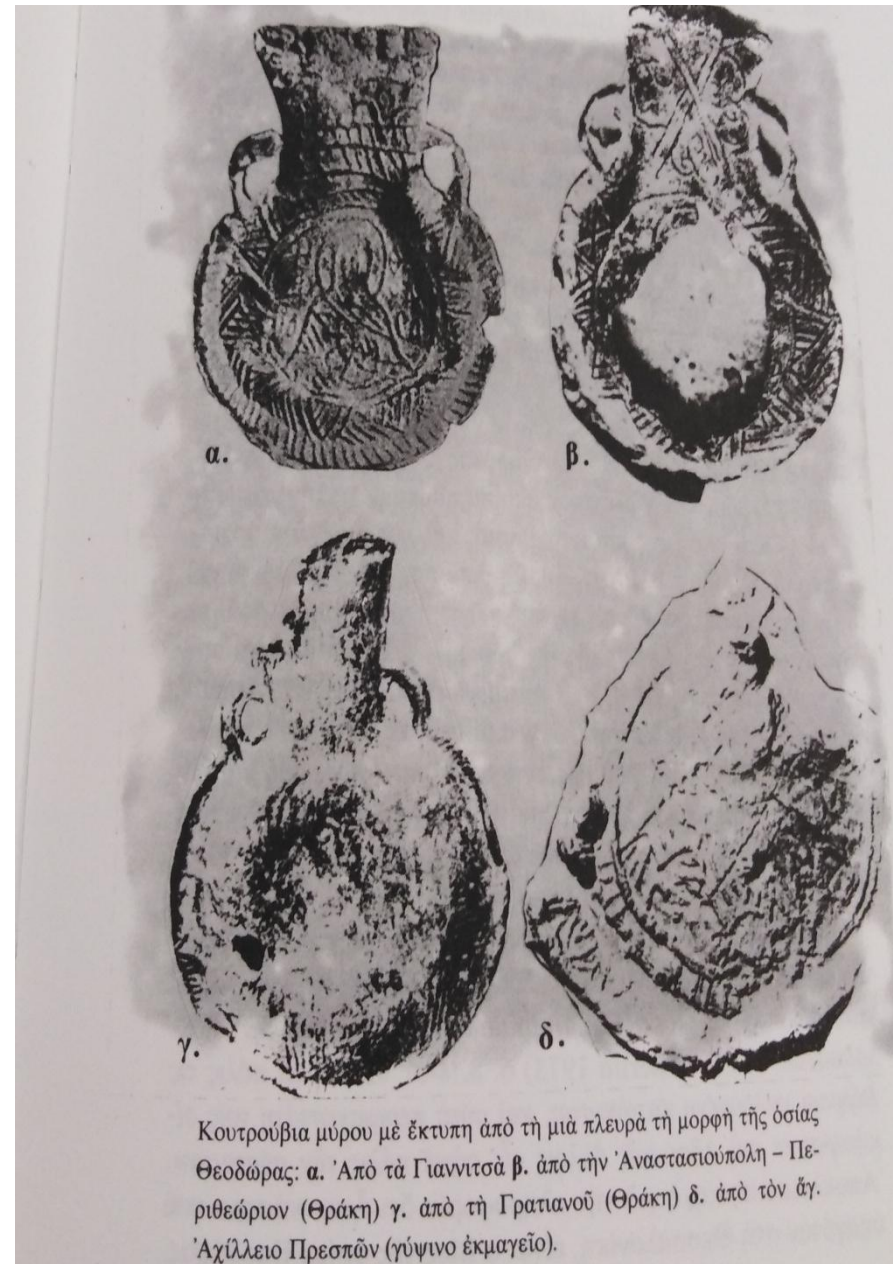
Στα τέλη του 9^{ου} αιώνα εμφανίζεται το προσκύνημα της οσίας θεοδώρας το οποίο συνδέεται με την μυροβλυσία.

Την λάρνακα της οσίας έφραζε ξυλίνη σανίδα με ανοίγματα στο ύψος του προσώπου του λειψάνου

Ενώ στην λάρνακα διανοίχθηκε οπή για την διευθέτηση του μύρου

.το μύρο συγκεντρωνόταν σε κουτρούβια και μαζί με το έλαιον της καντήλας και την εικόνα της οσίας θεωρείται ότι είχαν ιαματικές ιδιότητες.

Το προσκύνημα της οσίας διέθετε τοπικό χαρακτήρα καθώς σπάνια αναφέρεται από ξένους περιηγητές.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας